

СТАНОВИЩЕ

от проф. д-р Руска Събева Станчева,

от Института за български език на БАН

на дисертационен труд за присъждане на ОНС „доктор“

по: област на висше образование 2. Хуманитарни науки Професионално направление 2.1

Филология: докторска програма „Български език“ – Лексикология

Автор: Деян Деянов Драганов

Тема: Системни отношения и терминология (въз основа на юридическата терминология) в наказателноправните науки

Научен ръководител: проф. д-р Надежда Сталянова, Софийски университет „Св. Климент Охридски“

1. Общо описание на представените материали

Със заповед на Ректора на СУ „Св. Кл. Охридски“ № РД-38-470/22.07.2025 на Ректора на СУ съм определена за член на научното жури (с изготвяне на становище) за осигуряване на процедура за защита на дисертационен труд на тема „Системни отношения и терминология (въз основа на юридическата терминология) в наказателноправните науки“ за придобиване на образователната и научна степен „доктор“ в област на висше образование 2. Хуманитарни науки, професионално направление 2.1. Филология – Лексикология. Автор на дисертационния труд е Деян Драганов с научен ръководител проф. д-р Надежда Сталянова от СУ „Св. Климент Охридски“.

Цялата документация, свързана с докторантурата и Правилника за прилагане на ЗРАС на СУ „Св. Климент Охридски“ за провеждане на процедура по защита на дисертация за придобиването на образователната и научна степен „доктор“, е предоставена на научното жури в съответствие с всички изисквания по провеждане на процедурата.

В останалата част на становището предмет на обсъждане ще бъде гореспоменатият дисертационен труд, а именно – „Системни отношения и терминология (въз основа на юридическата терминология) в наказателноправните науки“.

2. Характеристика и оценка на дисертационния труд

Дисертацията е в обем от 179 номерирани печатни страници и се състои от: уводна част, 3 глави, заключение, научни приноси, списък на цитираната литература.

Интердисциплинарният характер на избраната тема изисква задълбочена подготовка както в областта на правото, така и в сферата на терминологията. Такава подготовка по мое мнение дисертантът категорично демонстрира с труда си. Като прибавим, че наказателното право регулира обществени отношения в различни сфери на дейност и в предметни области със собствени терминосистеми, става още по-отчетлив комплексният характер на дисертацията.

Дисертабилността на темата е извън всякакво съмнение, а приносния характер на труда смятам за безспорен – още повече че терминологите, както посочва и сам авторът, стралят от задълбоченото изясняване на генезиса и синтеза на правната терминология; в същото време пък юридическите източници не отиват по-далеч от боравенето с категорията *понятие*, без да отчитат, че правото се реализира чрез езика. Тъкмо затова и авторът си поставя амбициозната цел да проследи образуването, основните качества и начина, по който базисни правни термини откриват своето логическо построение в системите и на правото, и

на езика. Наред с това следва да се отчете и стремежът на Деян Драганов да опише и взаимодействието на правните термини с единици от други терминосистеми.

Първа глава от дисертацията, озаглавена *Теоретични основи на изследването*, представя аналитичен преглед на научната литература през фокуса на взаимоотношението между юридическите и лингвистичните източници. Текстът е структуриран в няколко раздела, като прегледът на литературата е последователен, с ясно изразени логически връзки, като личи отлично познаване на източниците. Във втория раздел се дефинират подходът и методът на изследване – изборът на системния подход се обосновава от ясно изразената системност в областта на терминологията, а метода си авторът определя като „еспериментално-аксиологичен“ (с. 28), изхождайки от тезата, че правото представлява институционализиран човешки опит, подложен на оценка, в резултат от което се формират понятия, назовани с термини. В специален раздел са разгледани и обобщени филологическите, юридическите и логическите характеристики на наказателноправните термини.

Специално бих искала да открия определено приносния характер на втората и третата глава на дисертацията. В тях авторът демонстрира способността си да анализира източниците посредством различни методи, адекватни на поставената цел.

Втора глава *Терминологията на наказателноправните науки* е структурирана в четири раздела, в които се разглеждат различни аспекти на наказателноправната терминологична подсистема. Най-напред са обособени 6 тематични групи термини в разглежданата област, като е привлечен богат илюстративен материал. Термините са характеризирани и с оглед на езиковата им същност като принадлежащи към различни части на речта. Във връзка с това Деян Драганов взема отношение по дискутирания в езиковедската литература въпрос доколко е основателно глаголите в наказателноправните текстове да се третират като термини. Авторът застъпва и обосновава гледището си, че глаголите не функционират като термини в наказателноправните текстове за разлика от произведения от тях съществителни, които обаче притежават характеристиките на термини.

В тази глава е направен и преглед на генезиса и развоя на наказателноправната терминология, както и на образуването на наказателноправните термини. Наред с това е предложен алгоритъм за изследването на такива термини, основан на работите на М. Попова. Несъмнено достойнство на дисертацията е, че този алгоритъм е и верифициран от автора на базата на единици, наследени от незапомнени времена, както и на примери за термини, отразяващи съвременни тенденции в развитието на правото. Направена е класификация на наказателноправните термини според функционирането им в юридическите източници. В четвъртия раздел наказателноправната терминология е анализирана в контекста на терминологията на другите науки.

Трета глава *Системни отношения и вариантност* е организирана в четири раздела. Най-напред са представени видовете системност в терминологията въз основа на труда на Мария Попова „Теория на терминологията“. По-нататък (във втория раздел) системността е анализирана според понятийно-семантичните отношения и формалноезиковото им изразяване.

Специално си заслужава да се подчертае, че при анализа на асоциативната импликационна системност в наказателноправните науки Деян Драганов използва и инструментите на падежната граматика. Този свой избор той обосновава с факта, че „понятието е в основата на термина и според метода на падежната граматика, и според експериментално-аксиологичния метод“ (с. 131). По-нататък дисертантът се фокусира върху две от семантичните роли – агентив и контрагентив. Използва за илюстрация четири

дефиниции на термини от Юридическия речник (1994), за да създаде логическа конструкция между тях, а по-нататък – от гледна точка на асоциативната импликационна системност – съотнася четири юридически понятия със семантичните роли агентив и контраагентив.

Когато описва класификационната системност, Д. Драганов използва логическите отношения *род – вид* и *вид – вид*, за да опише сходствата между тях. Анализът води автора до извода, че в областта на наказателноправните науки „примерите за класификационна системност могат да съвпадат с примерите за формална (лексико-граматична системност), но само тогава, когато са изпълнени двете условия – наличие на обща структура на формата и на общи семи“ (с. 142).

В частта **Изводи** на дисертацията са обобщени постигнатите резултати, като направените изводи са свидетелство за уменията на дисертанта да синтезира – необходимо качество за извършване на научни изследвания.

Приемам приносните моменти, посочени от автора, като адекватна самооценка на дисертационния труд. За мен като езиковед най-открояващият се принос е, че Деян Драганов прави първото изследване на взаимната обусловеност между системата на наказателноправните науки от юридическа гледна точка и на системността като същностна особеност на естествения език.

Накрая бих искала да споделя и задоволството си на читател от текста на Деян Драганов. Изказът е научен – логичен стегнат, прецизен, но разбираем и за неспециалиста в някоя от двете изследвани области. Текстът е четивен и много добре структуриран, което повишава познавателната му стойност. Примерите подкрепят тезите на дисертанта и логично водят към изводите на автора. Екскерпираният материал категорично подкрепя изложените тези.

Библиографията се състои от 83 единици, които са фундаментални трудове в областта на правото и терминологията.

3. Оценка на автореферата

Представеният от докторанта автореферат коректно отразява съдържанието на дисертационния труд. Той съдържа необходимите реквизити, сред които приносите на дисертацията и списък на публикациите по темата.

4. Публикации по дисертационния труд

Деян Драганов има 5 (пет) публикации по темата на дисертацията.

5. Заключение

Дисертацията отговаря на изискванията за присъждане на докторска степен – проведено е самостоятелно научно изследване по определена методология и е изготвен цялостен научен текст със специално създадени за целта корпуси.

Авторефератът напълно отразява съдържанието на представения дисертационен труд.

Въз основа на гореизложеното убедено предлагам на почитаемото жури да гласува положително за присъждането на Деян Драганов на научната и образователна степен „доктор“.

.....
(проф. д-р Руска Събева Станчева)

02.10.2025 г.
София